

<p>УХВАЛЕНО вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди протокол № 3 від « 12 » червня 2020 року</p>		<p>Система управління якістю ХНПУ імені Г.С. Сковороди</p> <p>ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p> <p>Макроекономіка</p>	<p>ЗАТВЕРДЖЕНО В.о. ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Ю. Бодчук</p> <p>від « 12 » червня 2020 р.</p>
--	---	--	---

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

МАКРОЕКОНОМІКА

(назва навчальної дисципліни)

рівня вищої освіти _____ **Першого (бакалаврського)**
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань _____ **05 Соціальні та поведінкові науки**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності _____ **051 Економіка**
(код і назва спеціальності)

освітня програма _____ **Економіка, управління та право**
(шифр і назва)

Шифр за навчальним планом _____ **ЦПП-1.11**

Розробники програми: *Л. Радченко* кандидат економічних наук,
професор кафедри економічної теорії,
фінансів і обліку

Рецензенти: *І. Сідельнікова* кандидат економічних наук,
професор кафедри економічної теорії, фінансів
і обліку ХНПУ імені Г.С.Сковороди

О. Марченко доктор економічних наук,
професор кафедри економічної теорії
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

Обговорено та рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету
протокол № 10 від «10» червня 2020 року

Голова ради (В.О. Процевський)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено центром ліцензування, акредитації і контролю якості освіти

Директор (І. Єсьман)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Пояснювальна записка

Програма *обов'язкової* навчальної дисципліни *Макроекономіка* складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка*.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання макроекономіки як навчальної дисципліни – на підставі розгляду основних теорій і концепцій світової та вітчизняної макроекономічної науки розкрити студентам механізм функціонування національної економіки, показати особливості розвитку транзитивної економіки та навчити економічним методам дослідження.

Основні завдання навчальної дисципліни «Макроекономіка» націлені на реалізацію визначеної мети, що передбачає: розкриття фундаментальних основ розвитку національної економіки та визначення макроекономічних показників; аналіз основних моделей макроекономічної рівноваги; розгляд сутності та форм прояву макроекономічної нестабільності; визначення змісту, ролі державного регулювання в розвитку сучасних макроекономічних процесів та можливостей впливу різних видів макроекономічної політики; аналіз позицій України в сучасному глобальному економічному просторі та визначення шляхів їх покращення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ФК 1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

ФК 3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

ФК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової, правничої інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

ФК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Передумови вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Макроекономіка» пов'язане із отриманими студентами знаннями із таких дисциплін як «Вступ до спеціальності», «Економіка, бізнес, економічне мислення», «Історія економіки та економічних вчень», «Політекономія», «Україна: історія і сучасні реалії», «Мікроекономіка», «Математика для економістів», «Регіональна економіка» та є важливою складовою формування системного мислення і створення у студентів методологічної бази для успішного засвоєння цілої системи економічних наук.

Дисципліна є базовою для вивчення інших нормативних дисциплін, підготовки рефератів, індивідуальних наукових завдань, курсових робіт, проходження практик майбутніх бакалаврів.

Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких **програмових результатів навчання:**

ПРН 1. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 10. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 11. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 13. Вміти працювати як самостійно, так і в команді.

ПРН 19. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС 120 годин.

2. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Макроекономіка як наука, макроекономічна рівновага та макроекономічна нестабільність

Тема 1.1. Макроекономіка як наука та огляд макроекономічних проблем

Макроекономіка: місце і роль в розвитку економічної теорії. Предмет макроекономіки. Макромодель кругообороту ресурсів, продуктів і доходів у змішаній економіці. Основні макроекономічні суб'єкти та їхня взаємодія. Взаємозв'язок циклічності економічного розвитку, інфляції, безробіття. Поняття сукупного попиту та сукупної пропозиції. Макроекономіка як теоретична основа економічної політики. Інструментарій макроекономічного регулювання. Методи макроекономічних досліджень. Макромоделі. Функції макроекономіки. Основні етапи розвитку макроекономіки: економічна таблиця Ф.Кене; класична економічна теорія; кейнсіанська теорія; некейнсіанська та неокласична теорії.

Тема 1.2. Макроекономічні показники і методи їх вимірювання

Національна економіка та її агреговані показники. Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва; загальний рівень цін; процентна ставка; зайнятість. Система національних рахунків. Перехід до системи національних рахунків в Україні. Валовий випуск, кінцева та проміжна продукція. Валовий внутрішній продукт (ВВП) і методи його обчислення за видатками та доходами. Взаємозв'язок валового національного продукту (ВНП) з валовим внутрішнім продуктом (ВВП), з чистим національним продуктом (ЧНП), з національним доходом (НД), з особистим доходом, з доходом кінцевого використання. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор. Фактичний та потенційний ВВП. Рух і розподіл національного продукту. Національне багатство. Функціональний та особистий розподіл доходів. Формування доходів. Використання ВВП та НД для визначення рівня життя. Чистий економічний добробут (ЧЕД).

Тема 1.3. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Загальна макрорівновага

Необхідність загальної моделі попиту та пропозиції. Сукупний попит. Структура сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Цінові фактори, які впливають на криву сукупного попиту. Нецінові фактори сукупного попиту та їх вплив на криву сукупного попиту. Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції. Класична і кейнсіанська моделі сукупної пропозиції. Кейнсіанський, проміжний та класичний відрізки кривої сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції. Сукупний попит – сукупна пропозиція - $(AD - AS)$ – модель макроекономічної рівноваги. Рівноважний рівень цін та рівноважний обсяг виробництва. Механізм досягнення макрорівноваги на окремих відрізках кривої сукупної пропозиції. Ефект храповика. Короткострокова рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Довгострокова рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Шоки сукупного попиту та сукупної пропозиції. Стабілізаційна політика.

Тема 1.4. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання та заощадження: зв'язок з доходом. Функції споживання і заощадження. Середня та гранична схильність до споживання та заощадження. Недоходні фактори споживання та заощадження: багатство, ціни, очікування, споживча заборгованість, оподаткування. Динаміка національного споживання та заощадження. Інвестиції та фактори інвестування. Попит на інвестиції. Очікувана норма чистого прибутку та процентна ставка як основні фактори, які впливають на інвестиційний попит. Номінальна та реальна процентна ставка. Крива інвестиційного попиту. Вплив зовнішніх факторів на інвестиційний попит. Валові та чисті інвестиції. Автономні та індуційовані інвестиції. Нестабільність інвестицій. Економічні умови інвестування в трансформаційній економіці України. Споживання, заощадження, інвестиції в їх взаємозв'язку. Концепції мультиплікатора та акселератора. Взаємозв'язок моделей AD – AS та кейнсіанського хреста.

Тема 1.5. Основні моделі макроекономічної рівноваги

Національний ринок: структура та умови рівноваги. на ринках товарів, грошей та цінних паперів, робочої сили. Загальна рівновага національного ринку. Графік Хікса-Хансена для ринків робочої сили, товарного та грошового. Класична модель макрорівноваги. Кейнсіанська модель макрорівноваги (товарний ринок). Модель IS – LM (товарний та грошовий ринок). Модель макрорівноваги Мандела-Флемінга (рівновага товарного, грошового, зовнішнього ринків). Сучасний стан та проблеми макроекономічної рівноваги в Україні.

Тема 1.6. Макроекономічна нестабільність: циклічність, безробіття, інфляція

Циклічність як форма економічного розвитку. Економічний цикл: структура, загальні риси його фаз. Види економічних циклів. Причини та наслідки циклічних коливань. Індикатори циклічних коливань. Державне антициклічне регулювання. Особливості кризової ситуації та шляхи її подолання в трансформаційній економіці України. Зайнятість та безробіття в ринковій економіці. Причини і види безробіття. Повна зайнятість та рівень безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття. Закон А.Оукена. Проблеми зайнятості і безробіття в сучасній економіці України. Проблеми стабілізації ринку праці. Основні напрями державного регулювання ринку праці. Програми соціального забезпечення та державної допомоги населенню. Інфляція: сутність, прояви, наслідки. Причини та види інфляції. Помірна інфляція, галопуюча інфляція, гіперінфляція. Вимірювання інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Модель AD – AS та визначення інфляції. Інфляція попиту. Інфляція пропозиції. Дефляція. Стагфляція. Економічна політика в умовах інфляції та антиінфляційні заходи. Особливості інфляційного процесу і шляхи його регулювання в економіці сучасної України. Проблеми зайнятості та інфляції на різних фазах економічного циклу. Інфляція та безробіття: взаємозв'язок. Крива Філіпса в короткостроковому та довгостроковому періодах.

Модуль 2. Державна макроекономічна політика та економічне зростання

Тема 2.1. Держава та її роль в макрорегулюванні

«Фіаско» ринку та роль держави у функціонуванні національної економіки. Основні економічні функції держави: визначення правових засад функціонування економіки, захист конкуренції, перерозподіл доходів та ресурсів, стабілізація економіки. Необхідність державного регулювання у змішаній економіці: пряме та непряме втручання. Класична теорія макроекономічного регулювання. Кейнсіанська теорія державного втручання в економіку. Монетаристська теорія макроекономічного регулювання. Рівняння обміну в монетаристській теорії. Монетаристський механізм макрорегулювання. Теорія раціональних сподівань. Теорія економіки пропозиції (стимулювання сукупного попиту).

Тема 2.2. Кредитно-грошова політика

Гроші та їх функції. Грошовий ринок. Основні грошові агрегати. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Грошовий мультиплікатор. Процентна ставка як ціна грошей. Рівновага на грошовому ринку. Банківська система. Центральний банк і комерційні банки. Функції центрального банку і комерційних банків. Зобов'язання та резерви комерційних банків. Норма обов'язкових резервів. Цілі та інструменти кредитно-грошової політики. Основні інструменти

регулювання грошової пропозиції: ліміти кредитування, регулювання ставки процента, нормування обов'язкових резервів, зміни облікової ставки (ставки рефінансування), операції на відкритому ринку. Передавальний механізм кредитно-грошової політики. Вплив кредитно-грошової політики на обсяг національного виробництва і ціни. Особливості кредитно-грошової політики в сучасній Україні.

Тема 2.3. Бюджетно-податкова політика

Державні фінанси: структура та рівні. Державний бюджет і структура його доходів та витрат. Державні закупки і податки як інструменти фіскальної політики: вплив на попит. Мультиплікатор державних видатків. Мультиплікатор податків. Вплив державних витрат і податків на рівень виробництва. Стан держбюджету. Дефіцит держбюджету та його фінансування. Види бюджетного дефіциту. Державний борг. Зовнішній і внутрішній державний борг. Причини, наслідки та засоби покриття державного боргу. Податки: сутність, функції, види. Принципи побудови податкової системи. Податкова ставка та її види. Дискреційна фіскальна політика та вмонтовані стабілізатори економіки. Вплив податків як вмонтованих стабілізаторів економіки на циклічні коливання рівня зайнятості і національного обсягу виробництва. Крива Лаффера. Податки та їх стимулюючий вплив на пропозицію. Проблеми бюджетно-податкової політики в макроекономіці України на сучасному етапі.

Тема 2.4. Соціальна політика держави

Сутність соціальної орієнтації змішаної економіки. Показники добробуту та соціальні індикатори. Структура і рівень доходів населення. Нерівність доходів: крива Лоренца і коефіцієнт Джині. Фактори, які сприяють нерівності доходів. Ефективність та соціальна справедливість. Проблема бідності. Державне регулювання доходів. Система соціального захисту та її розвиток. Роль держави в реформуванні соціальної сфери. Проблеми соціального захисту населення України в трансформаційній економіці.

Тема 2.5. Економічне зростання та його джерела

Економічне зростання: сутність, типи, фактори. Економічне зростання і крива виробничих можливостей. Темпи економічного зростання. Економічне зростання та економічний розвиток. Моделі економічного зростання. Неокласична модель – виробнича функція економічного зростання Кобба – Дугласа. Некейнсіанська модель Харрода – Домара та ефект мультиплікатора і акселератора. Модель економічного зростання Роберта Солоу. Роль продуктивності праці та рівня капіталоозброєності в моделі Солоу. Державне регулювання та вибір політики економічного зростання. Проблеми та труднощі економічного зростання в Україні.

Тема 2.6. Міжнародна торгівля і зовнішньоекономічна політика

Світове господарство. Зовнішньоекономічна діяльність та її структура. Теорії абсолютних і порівняльних переваг та міжнародний обмін. Міжнародна торгівля та торговельний баланс. Платіжний баланс і його структура. Регулювання платіжного балансу. Валютна система. Валютний курс. Конвертованість валюти. Котирування валюти. Фактори, які визначають валютний курс. Міжнародна валютна система та її еволюція. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Протекціонізм. Вільна торгівля. Митні та не митні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Валютні режими та державне регулювання валютного курсу. Проблеми входження економіки України у систему світового господарства та державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Модуль 3. Курсова робота. ІНДЗ

Курсова робота (за визначеною кафедрою тематикою)

ІНДЗ: реферат та презентація за обраною темою

3. Засоби діагностики успішності навчання

До складу навчальної дисципліни «Макроекономіка» входить 3 модулі, рівень знань за якими **контролюється поточним і підсумковим контролем знань.**

Поточний контроль знань здійснюється: вибірково в процесі усіх видів занять, шляхом опитування, розв'язання задач, виконання тестів, ессе, шляхом проведення письмових модульних контрольних робіт, захисту курсової роботи.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - *екзамен*

5. Рекомендовані джерела

Базові

1. Аналітична економіка та макроекономічна політика: Навчальний посібник для студентів спеціальності “Економіка”/ За ред. академіка І.Ф.Прокопенка. - Харків: видавництво Іванченка І.С., 2019. - 416 с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид., переробл. і допов. - К.: Знання, 2010. - 550с.
3. Батура О.В., Івашина О.Ф., Новікова Л.Ф. Макроекономіка: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 236 с.
4. Кулішов В.В. Макроекономіка: основи теорії і практикум. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - Львів: „Магнолія плюс”, 2004. - 256 с.
5. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / А.Ф.Мельник, Т.Л.Желюк, О.В.Длугопольский, О.В.Панухник. Наук. ред. А.Ф.Мельник. - К.: Знання, 2008. – 699с.
6. Радіонова І.Ф. Макроекономіка – 2: навч. посіб. / І.Ф.Радіонова, Т.В.Бурлай, Є.В.Алімпієв. – К.: КНЕУ, 2009. – 423 с.

Допоміжні

1. Гальчинський А.С. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань. / Анатолій Гальчинський. – К.: Либідь, 2013. – 472с.
2. Гвелесіані А., Литвин І. Вплив соціально-економічного розвитку на рівень диференціації доходів населення України//Економіка України. – 2010. - №1. – с. 82-89.
3. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. Т.М.Циганкова. - К.: КНЕУ, 2003. - 660 с.
4. Господарський кодекс України. Документ 436-IV, чинний. — Редакція від 01.01.2020, підстава - 123-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
5. Перехідна економіка: Підручник. В.М.Геєць, Є.Г.Панченко., І.М.Лібанова та ін. За ред. В.М.Гейця. - К., 2003. - 591 с.
6. Савченко А.Г., Пасічник О.В. Макроекономіка: Навч.- метод. посібник для самостійного вивчення дисц. – К.: КНЕУ. – 2006. – 176 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека імені В.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Інститут економіки і прогнозування НАН України URL: <http://www.ief.org.ua>
4. Міжнародний центр перспективних досліджень URL: <http://www.icps.kiev.ua>
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
8. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
9. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
11. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
12. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
13. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>